

Határtalan Régészet

Régészeti ismeretterjesztő magazin

Megjelenik: negyedévente

Ára: 890 Ft

Előfizetésben: 750 Ft

Főszerkesztő, szerkesztőségvezető
Felföldi Szabolcs

Szerkesztőségi referens, szakmai koordinátor
Bácsmegi Gábor

Szerkesztő
Szilágyi Kata

Olvasószerkesztő, korrektor
Széll Katalin

Grafika, nyomdai előkészítés
Magyar Milán (Móra Ferenc Múzeum)
Donka Gergely (Móra Ferenc Múzeum)

Szerkesztőség

Cím: 6720 Szeged, Roosevelt tér 1–3.

Telefon: +36-62-549-040

Fax: +36-62-549-049

E-mail: info@mfm.u-szeged.hu

A magazin hivatalos weboldala
www.hatartalanregeszet.hu

A magazin Facebook-oldala
www.facebook.com/hatartalanregeszet

Kiadja

Móra Ferenc Múzeum, 6720 Szeged, Roosevelt tér 1–3.

Felelős kiadó

Fogas Ottó igazgató

Nyomdai kivitelezés

Generál Nyomda Kft., 6728 Szeged, Kollégiumi út 11/h

Felelős vezető

Hunya Ágnes

Terjesztés

LAPKER Zrt. országos hálózatán keresztül,
Relay, Imedio üzletekben, hipermarketekben és üzletláncokban,
kiemelt postahivatalokban

Terjesztés gondozása

HÍRVILÁG Press Kft.

Telefon/fax: +36-1-411-0491

E-mail: hirvilag.press@hirvilagpress.com

Előfizetésben terjeszti

Magyar Posta Zrt. Hírlap Igazgatóság,
Postacím: 1900 Budapest

Előfizethető az ország bármely postáján,
a hírlapot kézbesítőknél, valamint megrendelhető:

e-mailben a hirvelofizetes@posta.hu címen
és telefonon a +36-80-444-444-es számon.

továbbá a szerkesztőségben:

e-mailben a hatartalanreg@gmail.com címen
és telefonon a +36-20-310-8707-es számon.

Észrevételeiket a +36-1-767-8262-es számon jelenthetik be.

Éves előfizetési díj: 3.000 Ft

Hirdetéssel kapcsolatos információ

+36-20-221-9299

Terjesztéssel és előfizetéssel kapcsolatos információ

+36-20-310-8707

ISSN 2416-3074

Előszó

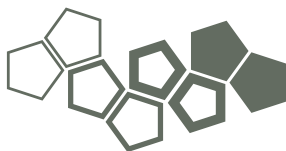
Az őskori ember talán az egyik legzseniálisabb találmánya a kerék volt. S hogy miért volt ez ennyire komoly teljesítmény? Például a fegyverek vagy szerszámok kapcsán a természet ilyen-olyan jelenségét (hegyes ágak, vadállatok fogai stb.) másolhatták le őseink, de a tengelyen forgó kerékhez hasonló szerkezet alapvetően nincs a természetben, így ennek

feltalálása az ember találékonyságának, elképesztő absztrakciós képességének bizonyítéka. A kerék forradalmasította és alapjaiban változtatta meg az utazást és a szállítást, majd ennek köszönhetően a mezőgazdaságot, az ipart, a kereskedelmet, a harcászatot, lényegében az élet minden területét. Az emberiség a kereknek is köszönhetően jutott el a Föld olyan tájaira, amelyek korábban megközelíthetetlenek voltak. A kerek és a kocsik hozzájárultak az áruk felhalmozásához, s így módon a társadalmak differenciálódásához (a kocsival rendelkező személyek eleinte mindenhol az elithez tartoztak), de az első nagy birodalmak létrejöttéhez, majd ezek működtetéséhez is. A kerék és a kocsik kiemelkedően fontos szerepét jól jelzi, hogy hosszú évezredekig nem csupán egy egyszerű használati tárgyként kezelték ezeket, de szinte vallásos áhítattal övezték őket. Szimbólumként, sőt gyakorta különféle absztrakt fogalmak – például a halál, az elmúlás – metaforájaként is értelmezték őket. Nem véletlen tehát, hogy ennyire komplex szerepük miatt egyes időszakokban és népek körében gyakorta a temetkezési szertartás részét képezte a halott kocsijának sírba helyezése is.

A kerek és a rajtuk gördülő járművek – az utóbbiak motorizált változatai révén – máig hatóan és alapvetően meghatározzák életünket, e tárgyak több ezer éves története pedig egy olyan izgalmas kaland, mely a rézkori kocsimodellektől az rómaiak sok könyvben és filmben is főszerepet játszó kocsijain át a vadnyugat ekhós szekereiig, sőt a mai személygépkocsikig vezet. E kaland rekonstruálására viszont csak a régészet modern eredményeinek felhasználásával nyílik igazán lehetőség.

Tarts hát velünk s őszi számunkkal, amelyben a „négy kerék” evolúciójának különösen izgalmas nyomába eredünk!

Felföldi Szabolcs
Főszerkesztő

◆ Címlapsztori	5
Napjainkig létező késő rézkori innovációk – BONDÁR MÁRIA	5
Kocsimodellek az őskorból – HAJDÚ ZSIGMOND	10
Különös alkatrészek és rituálék a késő bronzkori Kárpát-medencéből – TARBAY JÁNOS GÁBOR	14
A kozmosz bővületében: a trundholmi napszekér – GUBA SZILVIA	19
Ősi nomádok négy keréken – A szkíta kocsik – F. KOVÁCS PÉTER	24
A kelta kocsi – TANKÓ KÁROLY	29
Fogatos kocsik a Római Birodalom útjain – MRÁV ZSOLT	32
Az avarok szekerei – FELFÖLDI SZABOLCS – KÜRTI BÉLA	36
◆ Kontextus	41
Ekhós szekérrel a vadnyugatra – KÖKÉNY ANDREA	41
Postakocsik a vadnyugaton – KÖKÉNY ANDREA	45
◆ Lelő-hely	50
Bronzkori kocsikerék modellje Kunszentmárton határából – F. Kovács Péter – Csányi Marietta	50
Magyar ásatás egy közép-itáliai császárkori villában – GABLER DÉNES – REDŐ FERENC	53
◆ „Fegyvert, s vitézt”	57
Szekerek és szekérvárak a középkori Magyarországon – FOGAS OTTÓ	57
◆ Kincsásás halottal	62
Aranypárták Derecskéről – DEÁK RITA – SZABÓ LÁSZLÓ	62
◆ Archeokaland	67
Késő középkori és reneszánsz ételek rekonstrukciója – KOHÁRI GABRIELLA	67
Sakk-matt a középkorban – LUKÁCS NIKOLETTA	70
„Életre kelt avarok” – VIDA TIVADAR	74
◆ Helló, tudomány!	77
Pattintott világ – SZILÁGYI KATA	77
Kerámiavizsgálatok a régészetben – KREITER ATTILA	81
A tudomány és az oktatás szolgálatában – PÁNCZÉL SZILAMÉR – PINTÉR-NAGY KATALIN – VASS LÓRÁNT	86
◆ Mizújs?	90
Rövid hírek ... a világból – BÁCSMEGI GÁBOR	90
◆ Blogoló	92
A pocsjai kocsi új megjelenése – HAJDÚ ZSIGMOND	92
◆ Indiana Jones és barátai	94
A téridő vándorai – FELFÖLDI SZABOLCS – FEKETE BRIGITTA	94
Árnyékvadászat	96
Ókori fidget spinner	97
Recept	98

